

FR Le Circuit Cyclable des Ports Disparus du Zwin vous permet de découvrir le paysage historique de la plaine du Zwin entre Knokke-Heist, Sluis, Damme et Bruges (60 km, ou optez pour une boucle de 44 km ou 31 km). Au Moyen Âge, le large bras du mer du Zwin reliait Bruges et la Flandre directement à la mer. Le long de ce bras de mer se trouvaient les principaux ports d'Europe. Le long du circuit, vous trouverez quatre bornes de réalité virtuelle. En regardant à travers les lunettes vous quittez le paysage actuel, catapultés aux villes portuaires médiévales, avec une vue à 360°. Assurez-vous de scanner le code QR figurant sur cette carte. Ainsi, en cours de route, vous recevrez des notifications sur votre smartphone à propos des découvertes archéologiques. Tout ce que vous verrez est basé sur des recherches menées par l'Université de Gand.

Pour plus d'info sur l'exposition, le circuit cyclable et la location de vélos, visitez www.verdwenen-zwinhavens.be

DE Auf der Fahrradrouten zu den verschwundenen Zwinhäfen können Sie die historische Zwinlandschaft zwischen Knokke-Heist, Sluis, Damme und Brugge entdecken (60 km, oder Sie wählen die 44 km bzw. 31 km lange Schleife). Im Mittelalter verband die breite Zwinrinne Brugge und Flandern direkt mit dem Meer. Entlang der Rinne lagen damals mit die bedeutendsten Häfen Europas. Entlang der Route stehen vier Outdoor-Virtual-Reality-Brillen für Sie bereit. Wer durch die Brille guckt, gelangt von der heutigen Landschaft virtuell direkt in die pulsierenden mittelalterlichen Hafenstädte. Sie können sich um 360° drehen. Vergessen Sie nicht, den QR-Code auf dieser Karte zu scannen. Sie bekommen dann unterwegs Informationen über die archäologischen Funde auf Ihr Smartphone geschickt. Alle Informationen sind auf Untersuchungen der Universität Gent basierende Fakten.

Mehr Informationen zur Ausstellung, zu Fahrradrouten und Fahrradverleih erhalten Sie unter www.verdwenen-zwinhavens.be

EN The Lost Ports of the Zwin Cycle Tour lets you discover the historic Zwin landscape between Knokke-Heist, Sluis, Damme and Bruges (60 km, or opt for a loop of 44 km or 31 km). During the Middle Ages the wide Zwin tidal channel connected Bruges and Flanders directly to the sea. Some of the most prominent ports in Europe emerged along it. Along the cycle route you will find four outdoor virtual reality viewers. When looking through a viewer, you will virtually enter the vibrant medieval port towns. The 360° view will make you feel like you are part of that world. Be sure to scan the QR-code on this map to receive alerts and information on your smartphone when you pass places of archaeological interest. Everything you will see is based on the research conducted by the University of Ghent.

For more information about the exhibition, the bicycle tour and bicycle rentals, please visit our website on www.verdwenen-zwinhavens.be

**FIETSRUTE
VERDWENEN
ZWINHAVENS**

LES PORTS DISPARUS DU ZWIN - PARCOURS CYCLISTE
VERSCHWUNDENE ZWINHÄFEN - FAHRRADROUTE
THE LOST PORTS OF THE ZWIN - CYCLE TOUR

LEGENDE / LÉGENDE / LEGENDE / LEGEND

- Lus 60 km, Boucle 60 km
Etappe 60 km, Route 60 km
- Lus 44 km (start Zwin Natuur Park), Boucle 44 km (départ Zwin Natuur Park)
Etappe 44 km (Startpunkt Zwin Natuur Park), Route 44 km (start Zwin Natuur Park)
- Lus 31 km (start Brugge), Boucle 31 km (départ Brugge)
Etappe 31 km (Startpunkt Brugge), Route 31 km (start Brugge)
- ☑ Café/restaurant, Café/restaurant
Gaststätte, Café/restaurant
- 👁️ Bezienswaardigheid, Attraction
Sehenswürdigkeit, Place of interest
- 📱 VR-brilje, VR viewer
- 🚰 Granspaal, Borne frontalière
Grenzmarkierung, Boundary marker

Schaal 1:58.000 © bijdragers OpenStreetMap - www.osm.org/copyright
0m 500 1000 1.500 2.000

FIETSNETWERK

Heb je de smaak te pakken?
Via de knooppunten van het fietsnetwerk Kust, Brugge Ommeland en Zeeland stippel je zelf je route uit langs de zee, bossen, polders, kastelen, kanalen, dorpen en stadjes in West-Vlaanderen en Zeeland.

Oneindig fietsplezier verzekerd!
Deze en andere fiets- en wandelkaarten kan je bestellen via shop.westtoer.be of via www.zeeland.com/visit

WAT ZIE JE ONDERWEG?

- 1 ZWIN NATUUR PARK
- 2 VR-KIJKERS ZWIN NATUUR PARK
- 3 ZWINDUINEN EN -POLDERS
- 4 BINNENDUINEN VAN KNOKKE
- 5 SINT ANNA TER MUIDEN
- 6 OOSTKERKE
- 7 STADSWALLEN DAMME
- 8 VR-KIJKER DAMME
- 9 DAMSE VAART EN PROVINCIE-DOMEIN FORT VAN BEIEREN
- 10 LANGEREI
- 11 VR-KIJKER BRUGGE
- 12 DAMME
- 13 NATUURRESERVAAT ROMBOUTSWERVE
- 14 VR-KIJKER MONNIKEREDE
- 15 KRINKELDIJK
- 16 HOEKE
- 17 SINT-DONAASPOLDER
- 18 SLUIS
- 19 VR-KIJKER SLUIS
- 20 RETRANCHEMENT
- 21 DIEVEGAT
- 22 DE ZWINVLAKTE EN DE NIEUWE INTERNATIONALE DIJK

PRAKTISCH

Bewegwijzerd (tot oktober 2023)

Afstand
60 km of kles voor een lus van 31 of 44 km
Lus 31 km, start Brugge: Brugge, Damme, Oostkerke, Hoeke, Brugge - volg in Hoeke de bordjes 'inkorting start Brugge'
Lus 44 km, start Zwin Natuur Park: Zwin Natuur Park, Damme, Oostkerke, Hoeke, Sluis, Zwin Natuur Park - volg in Damme de bordjes 'inkorting start Zwin Natuur Park'

Startplaatsen

- Zwin Natuur Park, Graaf Leon Lippensdreef 8, Knokke-Heist
- Brugge, Jan van Eyckplein, Brugge
- Sluis, Sint-Annastraat (ter hoogte van Sint-Anna Parking)
- Damme, Kerkstraat (nabij Parking Oost)

Parking

- Knokke-Heist (betalend) Parking Zwin Natuur Park, Graaf Leon Lippensdreef 8
- Brugge Randparkings Magdalenastraat, Bevrjdingslaan en Coiseaukai (gratis en onbeperkt in tijd)
- Sluis (betalend) Sint-Annaparking, Sint Annastraat Parking Maria- en Havenpolder, Walplein Parking Toversluis, Burgemeester Aernoudtsweg
- Damme Parking Damme Oost, Oude Sluissedijk 6 Parking Damme Zuid, Damse Vaart-Zuid 2 (gratis en onbeperkt in tijd)

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

Opgelet!
In de komende periode zijn er werkzaamheden gepland. De fietsroute kan hierdoor worden omgeleid. De omleiding wordt met oranje bewegwijzering aangeduid onderweg en aangekondigd via www.verdwenen-zwinhavens.be. Van 19 tot 22 september 2021 vindt het WK tijdrijden plaats in de regio. De route is dan voor een groot deel niet toegankelijk.

HERBELEEF DE GOUDEN TIJDEN VAN DE ZWINSTREEK

De Verdwenen Zwinhavens Fietsroute laat je het historische Zwinlandschap tussen Knokke-Heist, Sluis, Damme en Brugge ontdekken (60 km, of kies voor een lus van 44 km of 31 km). In de middeleeuwen lag hier de brede Zwinguel. Langs de eeuwen lagen de tophavens van Europa. Op de route vind je vier outdoor virtual reality kijkers. Wie door een kijker loert, komt virtueel terecht in de bruisende middeleeuwse havenstadjes. Je kan 360° om je heen kijken. Scan zeker de QR-code op deze kaart. Zo krijg je onderweg meldingen op je smartphone over archeologische vondsten. Alles wat je te zien krijgt, is gebaseerd op onderzoek van de Universiteit Gent.

Alle info via www.verdwenen-zwinhavens.be
Plus d'information dans cette brochure
Mehr Informationen in der Broschüre
More information inside

COLOFON

Deze fietskaart is een initiatief van de regio-werking Brugge Ommeland (Westtoer) i.s.m. de partners van het project Verdwenen Zwinhavens. Niets uit deze uitgave mag worden vernoemd of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op eender welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst en Samenstelling Brugge Ommeland (Westtoer) i.s.m. UGent en de projectpartners.

Opmaak SKINN Branding Agency
Druk Z-CARD

Fotografie Layla Aerts, Ateljé D, Emmy Bodderij, B.ad, Jan Darthet, Mijljet Declere, Jan D'Hondt, Tom Linster, Marc Wallaen, Westtoer, Visit Bruges, Visit Damme, Gemeente Sluis, Agentschap Natuur en Bos

Kaart fietsroute Peggy Andries, Westtoer

Basiscartografie NGI, www.ngi.be, toelating A2391

Wettelijk depotnummer WD/3029/2021/23
Verantwoordelijke uitgever Westtoer app

i.s.m. **DeMorgen.** **weckend**

focus **uwv** **2** **1**

VIRTUAL REALITY KIJKERS

Langs deze fietsroute brengen VR-kijkers je virtueel terug naar de middeleeuwen en de gouden tijden van bruisende handel en internationale cultuur in de Zwinstreek. Vier kijkers zijn elke dag gratis toegankelijk en dat 24/24. Ze zijn in hoogte verstelbaar en geven de unieke kans om 360° rondom je heen te kijken. Je krijgt telkens een kort filmpje in virtual reality te zien, van hoe het leven er toen uitzag op de exacte plek waar je staat. Indrukwekkend!

De kijkers staan aangeduid op de kaart:

- **Kijkcentrum Zwin Natuur Park**
2 indoor VR-kijkers (Inbegrepen in toegangsticket Zwin Natuur Park)
- **Maenhoutsdijkje**
Sluis
- **Krinkelijk**
Oostkerke
- **Damse Vaart West / Dammesteeweg**
Damme
- **Jan van Eyckplein**
Brugge

CORONAPROOF KIJKERS

Zowel de indoor als de outdoor VR-kijkers werden behandeld met PhotoACTIVE®-beschermingstechnologie. Deze technologie is goedgekeurd voor haar doeltreffendheid tegen coronavirussen waardoor elke overdracht tussen gebruikers wordt voorkomen. Het voorpaneel, de handgrepen en het aanraakscherm worden jaarlijks opnieuw behandeld. Zo kan je op een veilige manier genieten van de VR-beelden in de kijkers.

WEBAPP VERDWENEN ZWINHAVENS

Via de webapp kan je de fietsroute volgen op je smartphone en krijg je onderweg meldingen met boeiende archeologische weetjes.

Je hoeft geen app te downloaden. Scan de QR-code met je smartphone of surf naar de website. Archeologen van de Universiteit Gent doen al jarenlang onderzoek in dit landschap en delen hun kennis.

Ontdek onderweg relicten in het landschap, voorwerpen en gebeurtenissen uit de Zwinstreek in die tijd. Van kruiken uit verre regio's die hier werden opgegraven, over zeeslagen tot ballaststenen.

app.verdwenen-zwinhavens.be

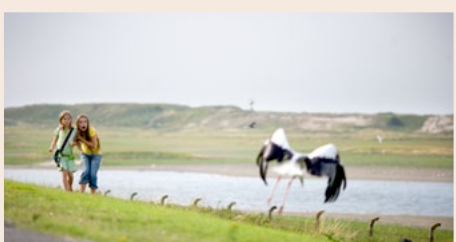

WAT ZIE JE ONDERWEG?

1 ZWIN NATUUR PARK

Door de Zwingeel stroomt twee keer per dag zee water de Zwinvlakte binnen. Dat maakt van het Zwin Natuur Park een bijzonder landschap en één van de belangrijkste slikke- en schorregieden in België en Nederland. Een unieke biotoop voor vogels en planten. In de interactieve expo in het bezoekerscentrum beleef je de hoogtopen van de vogeltrek en op de panoramatoren heb je een prachtig vergezicht. De hutten van het buitenparcours staan wijd open voor activiteiten. Via de ooievaarstoren kom je heel dicht tot bij enkele ooievaarsnesten en vanuit het kijkcentrum zie je de broedeilanden en vogels die ultrusten.

Info en tickets op www.zwin.be

2 VR-KIJKERS ZWIN NATUUR PARK

In het Kijkcentrum van het Zwin Natuur Park, staan 2 virtual reality-kijkers die je meenemen op een virtuele vogelvlucht doorheen de evolutie van het Zwinlandschap. Inbegrepen in je toegangsticket tot het Zwin Natuur Park.

Info en tickets op www.zwin.be

3 ZWINDUINEN EN -POLDERS

Met zijn 222 hectare vormt dit 200 jaar oude duingebied een overgang tussen zee, strand en polder. Het heet officieel 'Vlaams Natuurreservaat De Zwinduinen en -polders' en wordt beheerd door Natuur en Bos van de Vlaamse overheid. Landinwaarts vind je een aangeplant bos, Tobruk. De zuidelijke Kleyne Vlakte is een belangrijk overwinteringsgebied voor heel wat steltlopers, meeuwen en eenden. Dankzij de vele natuurherstel- en beheerwerken groeien hier zeldzame planten en voelt de boomkikker zich opnieuw thuis. Wist je dat er ook een blindenpad ligt?

www.natuurenbos.be/zwinduinen

4 BINNENDUINEN VAN KNOKKE

Deze duinen vormen samen met de Zwinduinen en -polders, het Zwin en de aanpalende natuurgebieden in Nederland een natuurgebied van meer dan 750 hectare. Je vindt er zeldzame soorten zoals bokkenorchis, grote tijm, ... Hier worden maatregelen genomen voor soorten zoals boomkikker, rugstreeppad, kamsalamander, kleine zilverreiger en lepelaar.

www.natuurenbos.be/de-binnenduinen-van-knokke

5 SINT ANNA TER MUIDEN

Zonder twijfel het best bewaarde geheim van West-Zeeuws-Vlaanderen. Mude, zoals Sint Anna ter Muiden eerst heette, kreeg stadsrechten in 1242 en is daarmee ouder dan Sluis. Het was een levendige handelsstad en voorhaven van Brugge. Het rustieke plein is Zeelands eerste beschermde stadsgezicht. De vierkante torenstomp, overblijfsel van de 14de-eeuwse kerk, het Marktplein geplaveid met middeleeuwse ballastkeien, het 18de-eeuwse stadhuis en de Lodewijk XVI-waterpomp zijn een bezoekje zeker waard.

6 OOSTKERKE

Oostkerke is ongetwijfeld één van de mooiste dorpjes van West-Vlaanderen. De Sint-Kwintenskerk, met monumentale toren, is hét herkenningspunt. Ze ademt het belang uit dat Oostkerke ooit had als moederparochie voor andere Zwindorpen. Je ziet in de kerkgevel opvallend gekleurde stenen. Dat zijn ballaststenen die in de middeleeuwen van de Baltische en Schotse kust tot hier werden verscheept. Slenter zeker even langs de oude schapenwegels en langs het 14de-eeuwse Kasteel van Oostkerke.

7 STADSWALLEN DAMME

Van middeleeuwse havenstad transformeerde Damme in een imposante vesting. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648), werd Damme door het Spaanse leger uitgebouwd tot een garnizoensstad met een stervormige omwalling. Nadat het militair belang van Damme verdween, ontwikkelden zich in de grachten diverse biotopen. Van open water, drijftillen, vochtige weiden, hooilanden en rietkragen tot moerasbos. Een prachtig stukje natuur! Doorheen de site (28 ha) loopt een wandelpad met infopanelen.

8 VR-KIJKER DAMME

Laat je meevoeren naar het jaar 1299. In de 12de en 13de eeuw was Damme dé overslaghaven bij uitstek in het netwerk van de Brugse voorhavens. Hier werden goederen van grote schepen die het Zwin binnenzielden, overgeladen in schuiten, die via het kanaal de Reie heen en weer voeren naar Brugge. Beleef de bedrijvigheid in een 360° film.

9 DAMSE VAART EN PROVINCIE-DOEIN FORT VAN BEIEREN

Het iconische landschap van de Damse Vaart biedt zonder twijfel een schilderachtig panorama. Het kanaal verbindt Brugge met Damme en gaat verder tot Sluis. Langs de Damse Vaart, t.h.v. Koolkerke, ligt het provinciedomein Fort van Beieren, met overblijfselen van een aarden fort uit het begin van de 18de eeuw en de site van een in 1956 afgebroken kasteel. Wandelpaden laten je kennis maken met een gevarieerd landschap.

www.west-vlaanderen.be/domeinen

10 LANGEREI

De Langerei stond eeuwenlang garant voor Brugges rijkdom. De verdwenen Dampoort (een complex van sluzen) verbond de Langerei met het kanaal dat naar Damme werd gegraven en in Damme zelf sloot het kanaal aan op de diepe zeegul van het Zwin. Terwijl Damme uitgroeide tot een voorhaven, werd Brugge in de late middeleeuwen een van de belangrijkste handelscentra van Noordwest-Europa.

11 VR-KIJKER BRUGGE

Dankzij het complex systeem van voorhavens was Brugge van de 13de tot en met de 15de eeuw hét handelsknooppunt tussen de Hanzeleden uit het hoge Noorden, Engeland en Duitsland en de belangrijkste handelsplaatsen in Frankrijk, Spanje en Italië. Het werd een draaischijf van goederen, mensen en gedachten, wat op zijn beurt afstraalde op kunst, bestuur en architectuur. De haven stond alom bekend om de hoge kwaliteit van lokale ambachten zoals wol- en lakennijverheid of metaal- en amberbewerking. Het kloppende hart van het Hanzekwartier is het Jan van Eyckplein, toen het Manhattant van Bourgondisch Brugge. Kijk doorheen de kijker en herleef de roemrijke tijden van het middeleeuwse Brugge!

12 DAMME

Beklim de kerktoren en krijg als beloning een onvergetelijk zicht op de stervorm van Damme en de weldse polders. Snuiuster eens rond op de boekenmarktjes en in de boekenwinkeljes. Ontdek de fratsen van Tijl in het Uilenspiegelmuseum. Het historische centrum mag dan wel niet groot zijn, de culinaire reputatie is befaamd dus schuif je benen onder tafel en laat je bedienen!

www.visitdamme.be

13 NATUURRESERVAAT ROMBOUTSWERVE

Dit natuurreservaat bestaat uit laaggelegen gronden die nog voor 1200 tegen de zee beschermd werden. In de winterperiode is het een pleisterplaats voor vriezeganzen. Typische weidevogels zoals Kievit, grutto, sloboend en scholekster, maar ook torenvalk, steenuil, en bosrietzanger komen er broeden. Het is niet vrij toegankelijk maar van in de kijkhut op de Romboutswervedijk heb je een prachtig zicht op het reservaat.

www.natuurpuntdamme.be

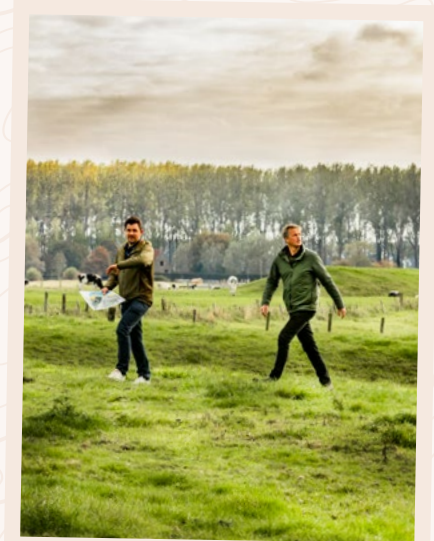
14 VR-KIJKER MONNIKEREDE

In de 13de eeuw werd het vissersdorpje Monnikerede een havenstad waar zeelui, handelaars en vissers samenwoonden. Hoewel het dichtbevolkt was en van de Vlaamse graaf in de 13de eeuw stadsrechten kreeg, zag Monnikerede er niet meteen uit als

een stad. Het bezat geen kerk, stadsmuren of -torens en bestond voornamelijk uit twee druk bewoalde hoofdstraten die kruisten nabij een centraal marktplein met stadhuus, waterput en havenzone. De kijker toont je de bedrijvigheid in het stadje in het jaar 1411.

15 KRINKELDIJK

De Krinkelijk verbindt Hoeke met Oostkerke en is een van de mooiste wandel- en fietswegen van Vlaanderen. De dijk werd aangelegd naast de 12de-eeuwse Zwingeel en moest het land van Oostkerke verder beschermen tegen overstromingen. De Krinkelijk heeft hoge oude dijkbermen met rijen knotwilgen en populieren.

16 HOEKE

In de 13de eeuw was Hoeke de lokale uitvalsbasis van het machtige Duitse Hanzeverbond. Het kreeg een strategische rol in het netwerk van Brugse voorhavens. De aanlegplaats was een scheepswerf en een centrum van ambachten. Smeden bewerkten er vooral ijzer voor scheepsbouw. De haven diende als stapel van het materiaal dat nodig was op een scheepswerf. Tijdens de 15de en 16de eeuw vormden de Hoekenaren hun havengemeenschap om tot een welvarende landbouwgemeenschap. Hierdoor bleef een restant van Hoeke bestaan als een mooi gehucht rondom de 13de-eeuwse Sint-Jacob-de-Meerdere kerk.

17 SINT-DONAASPOLDER

In dit toegankelijke weidevogelreservaat liggen de resten van het Spaanse fort Sint-Donaas (1605). Het leunt aan tegen de Oude Kleiputten van Hoeke/Lapscheure en is erg in trek als broedgebied voor o.a. de grutto, bruine kiekendief en bergende. De oude bunkers zijn ingericht als overwinterplaats voor vleermuizen en amfibieën. Je kan er op stap met een ervaren wandelgids.

www.natuurpunt.be

18 SLUIS

Grensstadje Sluis [Sluus] ontleent zijn karakter vooral aan de vestingwallen en de markante toren van het Belfort. Tot ver over de grens is Sluis geliefd vanwege de ambiance, het lekkere eten en de West-Zeeuws-Vlaamse gastvrijheid. Vanwege de strategische ligging aan het Zwin werd het dé belangrijkste voorhaven van Brugge. De bloeitijd van Sluis duurde tot 1450, waarna het verval intrad door de verzanding van het Zwin. In de Tachtigjarige Oorlog werd het echter een belangrijke vestingstad. Vanaf het Belfort heb je een prachtig uitzicht.

www.vistwestzeuwsvlaanderen.nl

19 VR-KIJKER SLUIS

Sinds de 14de eeuw profiteerde Sluis van haar gunstige ligging aan het Zwin. De zeehaven kon de grootste schepen herbergen. Als toegangspoor tot het Zwin had Sluis ook een politieke en militaire functie. De stad bezat een stadsmuur, poorten, enkele kerken en een belfort. De hertogen van Bourgondië vestigden hier een residentie. Het Grote Kasteel uit de 14de eeuw domineerde de Zwingeel en de toegang tot het havennetwerk. Samen met het Klein Kasteel of Toren van Bourgondië, symboliseerde het de hergotijke suprematie en aanwezigheid aan het Zwin. En van deze grootheid, getuigt de VR-film die je in de kijker ziet!

20 RETRANCHEMENT

Retranchement ligt op de grens tussen Nederland en België. Hier staan drie grenspalen, in een kaarsrechte lijn, ook wel de Drieling van Retranchement genoemd. De vestingwallen van Retranchement werden in de Tachtigjarige Oorlog gebouwd als onderdeel van een verdedigingsbolwerk en maken deel uit van de Staats-Spaanse Linies. Tegenwoordig zijn de

wallen een natuurgebied. Een wandelroute (4,5 km) voert je door dit mooie landschap en langs de restanten van de forten 'Oranje' en 'Nassau'. In Retranchement vind je toprestaurants, gezellige cafeetjes en heerlijke terrasjes!

21 DIEVEGAT

Het Dievegat is bijna 6 hectare groot en vormt een samenhangend geheel met het Zwin. Het maakt samen met het Zwin en de Zwinduinen en -polders deel uit van het Natura 2000 netwerk van beschermde gebieden in Europa. Het grasland met enkele poelen zorgt voor een leefgebied voor zeldzame amfibieën en in het rietmoeras kunnen de bruine kiekendief en de blauwborst zich thuis voelen.

www.natuurenbos.be/dievegat

22 DE ZWINVLAKTE EN DE NIEUWE INTERNATIONALE DIJK

De Zwinvlakte is een uniek natuurgebied met een bijzondere planten- en dierenrijkdom. Via de Zwingeel staat het gebied in verbinding met de zee. De grensoverschrijdende Zwinvlakte werd de voorbije jaren groter en zo krijgt 345 hectare getijdennatuur volop nieuwe kansen. Het wandel- en fietspad biedt prachtige uitzichten op het Zwin en de aanpalende polders. De slikken en schorren herbergen unieke planten- en diersoorten. Schapen en geiten zijn al duizend jaar een vertrouwd beeld in de Zwinstreek. Ze helpen mee aan het beheer van het Zwin en zorgen dankzij hun begrazing voor een hogere biodiversiteit.

www.zwin.be en www.natuurenbos.be/zwin

